

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 3 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Petek, 2. junij 2023 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravilen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravilen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravilen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

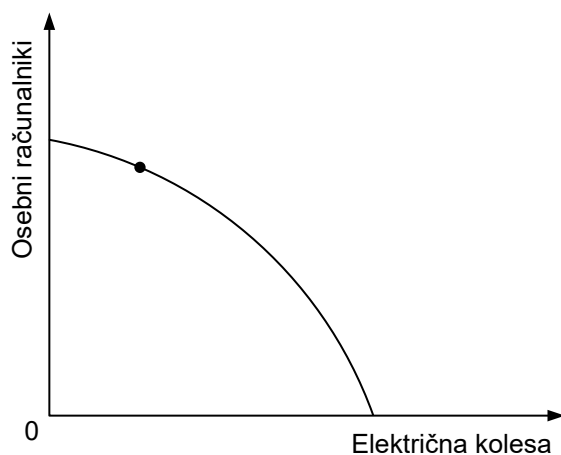

1. Dobrine, ki jih hkrati uporabimo za zadovoljitev določene potrebe, imenujemo
  - A substitutne dobrine.
  - B komplementarne dobrine.
  - C subjektivne dobrine.
  - D sekundarne dobrine.

2. S porabo vse večje količine določene dobrine potrebo/-e
  - A vse bolj zadovoljimo, čutimo jo kot vse manj intenzivno.
  - B čutimo vse manj intenzivno, saj mejna koristnost dobrine narašča.
  - C vse bolj zadovoljimo, saj mejna koristnost dobrine narašča.
  - D ne čutimo, ko je mejna koristnost dobrine pozitivna.

3. Odgovor na temeljno ekonomsko vprašanje, za koga proizvajati dobrine in storitve, pojasnjuje
  - A odločitev, katere proizvode bodo proizvajali v primarnem, sekundarnem in terciarnem gospodarskem sektorju.
  - B proizvodna izbira, ki določa okvire za državno potrošnjo.
  - C razdelitev dohodkov in premoženja med ljudmi.
  - D tehnološka izbira v državi, ki je odvisna od razpoložljivega znanja in sredstev ter vrste tehnoloških postopkov.

4. Faze gospodarskega procesa si sledijo po logičnem zaporedju
  - A proizvodnja, razdelitev, menjava in potrošnja.
  - B proizvodnja, menjava, potrošnja in razdelitev.
  - C podjetja, menjava, razdelitev in gospodinjstva.
  - D potrošnja, menjava, proizvodnja in razdelitev.

5. Premica alternativnih možnosti potrošnje nam pokaže
  - A največje možne količine nakupa dveh dobrin pri danih cenah teh dobrin in nespremenjenem dohodku potrošnika.
  - B katere so kombinacije proizvodnih dejavnikov za proizvodnjo določene količine dobrin.
  - C pri katerem obsegu proizvodnje dosežemo minimalne stroške in največji dobiček.
  - D največje možne količine proizvodnje dveh dobrin, ki jih gospodarstvo lahko proizvede, če izkoristi vse razpoložljive proizvodne dejavnike na najboljši možni način.

6. Slika prikazuje transformacijsko krivuljo države Vitalandije.

Smiselni nasvet vladi Vitalandije, ki želi spodbuditi zdrav življenjski slog prebivalcev tudi s povečano proizvodnjo električnih koles, je, naj

- A hkrati poveča proizvodnjo osebnih računalnikov, da bodo prebivalci bolj zadovoljni.
  - B ustrezno zmanjša proizvodnjo osebnih računalnikov.
  - C poceni električna kolesa in podraži osebne računalnike.
  - D zniža obrestno mero za varčevanje, da si bodo prebivalci kupili več električnih koles.
7. Država Landija se odloča o proizvodnji potrošnih in investicijskih dobrin. Dana je lestvica alternativnih možnosti proizvodnje.

Alternativne izbire	Potrošne dobrine	Investicijske dobrine
A	0	10
B	1	9
C	2	7
D	3	4
E	4	0

Alternativni stroški proizvodnje tretje enote potrošne dobrine znašajo

- A 1 enoto potrošnih dobrin.
- B 2 enoti investicijskih dobrin.
- C 3 enote investicijskih dobrin.
- D 4 enote investicijskih dobrin.

8. Preglednica prikazuje podatke za podjetje Omikron, d. d., za leto 2022, podjetje izdeluje električne skiroje.

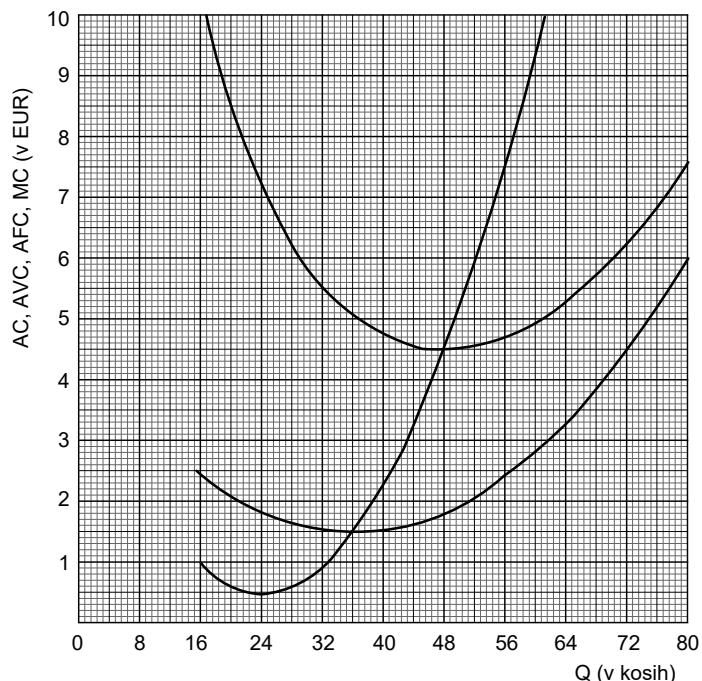
Stroški dela	1.248.216,00 EUR
Stroški amortizacije	428.244,00 EUR
Materialni stroški	2.075.278,50 EUR
Drugi stroški	120.330,00 EUR
Obseg prodaje (v kosih)	9.856 kosov
Prodajna cena za kos	409,95 EUR
Kapital podjetja	1.500.000,00 EUR

Donosnost (rentabilnost) poslovanja podjetja Omikron, d. d., je

- A 1,04 %.
  - B 2,69 %.
  - C 10,4 %.
  - D 11,23 %.
9. V podjetju Alfa, d. o. o., so v letu 2021 proizvedli 7.850 električnih skirojev. Če se je ob podvojitvi količine proizvodnih dejavnikov v letu 2022 količina proizvodnje povečala na 15.640 električnih skirojev, gre v podjetju Alfa, d. o. o., za
- A padajoče mejne donose.
  - B padajoče donose.
  - C stalne donose.
  - D rastoče donose.
10. Zakon padajočega mejnega donosa najbolje opisuje trditev
- A Potrošnik je pripravljen kupiti in plačati sorazmerno visoko ceno za prve enote dobrine, ker si od njih obeta veliko koristnost, zato nadaljnje enote dobrine niso več tako pomembne.
  - B Za proizvodnjo v dolgem obdobju je značilno, da se na začetku obdobja s povečevanjem celotnega proizvoda mejni proizvod zmanjšuje, zato je mejni proizvod manjši od povprečnega in vleče povprečni proizvod navzdol.
  - C V kratkem obdobju, ko imamo konstanten obseg vsaj enega proizvodnega dejavnika, kljub povečani naložbi v variabilne dejavnike ne moremo povečati obsega proizvodnje, saj se srečujemo z neizbežnostjo padajoče mejne koristnosti.
  - D Z večanjem obsega variabilnega proizvodnega dejavnika ter ob konstantni količini preostalih proizvodnih dejavnikov in nespremenjenih proizvodnih metodah se celoten proizvod povečuje, vendar po neki točki počasneje kakor obseg tega dejavnika.

11. V ekonomiji je za dolgo obdobje značilno, da
- A kljub temu, da ni objektivnih omejitev, nikakor ne moremo spremeniti obsega proizvodnih dejavnikov.
  - B povečujemo naložbo enega proizvodnega dejavnika ob konstantnem obsegu enega ali več preostalih proizvodnih dejavnikov.
  - C je razpoložljivost proizvodnih dejavnikov sicer omejena, a lahko njihov obseg s preudarnimi naložbami kljub temu povečamo.
  - D lahko podjetje tudi v okviru dane tehnologije spremeni obseg vseh proizvodnih dejavnikov.
12. Mejni stroški (MC) so
- A povprečni celotni stroški (AC), zmanjšani za povprečne fiksne stroške (AFC).
  - B prirast povprečnih celotnih stroškov (AC).
  - C stroški dodatno proizvedene enote.
  - D stroški, ki se z naraščanjem obsega proizvodnje v kratkem obdobju zmanjšujejo.
13. Slika prikazuje povprečne stroške v podjetju Tonga, d. o. o., ki deluje v pogojih popolne konkurence.

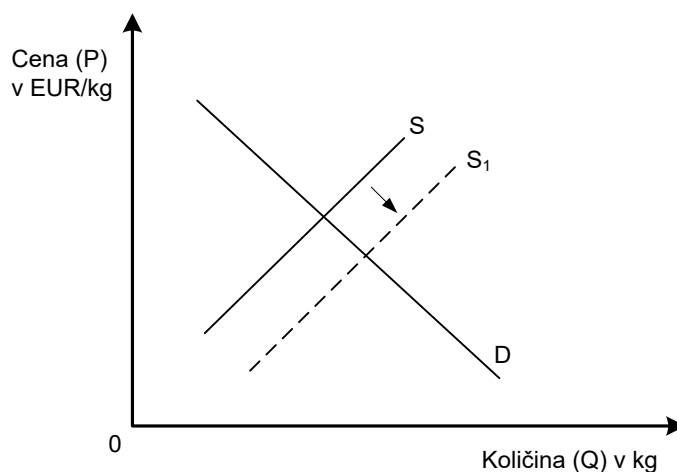

Z analizo slike ugotovimo, da znašajo ob optimalnem obsegu proizvodnje celotni stroški podjetja Tonga, d. o. o.

- A 12,00 EUR.
- B 40,00 EUR.
- C 54,00 EUR.
- D 216,00 EUR.

14. Stopnjo tržne konkurence določa več dejavnikov. Racionalno vedenje tržnih subjektov pomeni, da
- A prodajalci prodajo dobrine znanim kupcem, ker so prepričani, da jim bodo zanje plačali.
  - B potrošniki kupijo dobrine pri najbližjem ponudniku, ker želijo prihraniti pri času, potrebnem za nakup dobrin.
  - C prodajalci vsako leto za odstotek zvišajo cene, ker so prepričani, da potrošniki spremembe ne bodo opazili.
  - D potrošniki kupijo dobrine po najnižji ceni, ker so dobro obveščeni o razmerah na trgu.
15. Krivulja povpraševanja je običajno padajoča krivulja, ker se, ob pogoju caeteris paribus,
- A z zvišanjem cene dobrine zmanjša obseg povpraševanja po dobrini in obratno.
  - B z zvišanjem cene dobrine poveča obseg povpraševanja po dobrini in obratno.
  - C poveča obseg povpraševanja po dobrini zaradi povečanja nominalnega dohodka.
  - D zmanjša obseg povpraševanja po dobrini zaradi znižanja cene substitutov.
16. Slika prikazuje trg jagod, ki jih ponudniki pridelujejo v rastlinjakih.

Premik krivulje iz S v S1 je lahko posledica

- A večjih potreb prebivalcev po sadju.
- B cenovno ugodnejše zelene tehnologije pri proizvodnji jagod.
- C zvišanja cene električne energije, ki je potrebna za ogrevanje rastlinjakov.
- D povečanja davka na dobiček podjetij.

17. Statistični urad države Nije meri proizvodnjo in potrošnjo kmetijskih pridelkov v državi. Med letoma 2010 in 2020 so ugotovili povečano tržno povpraševanje po krompirju in zmanjšano tržno ponudbo krompirja.

Novo ravnotežje na trgu krompirja se bo do leta 2020 najverjetneje oblikovalo pri

- A nižji ravnotežni ceni in približno isti količini.
  - B višji ravnotežni količini in približno isti ceni.
  - C višji ravnotežni ceni in približno isti količini.
  - D nižji ravnotežni količini in približno isti ceni.
18. Država je na trgu nujne dobrine predpisala maksimalno ceno. Posledica je
- A višja cena od ravnovesne, kar ustvari presežno ponudbo.
  - B nižja cena od ravnovesne, kar ustvari presežno povpraševanje.
  - C zvišanje cene do ravnovesne cene, ker je na trgu presežno povpraševanje.
  - D veliko novih ponudnikov, ki jim ustreza določena maksimalna cena.
19. Preglednica prikazuje podatke o cenah in stroških, ki veljajo za monopolista.

Količina (Q)	Cena (P) v EUR	Celotni stroški (TC) v EUR	Mejni prihodek (MR) v EUR
5	120,00	600,00	--
6	110,00	610,00	60,00
7	100,00	650,00	40,00
8	90,00	710,00	20,00
9	80,00	790,00	0,00
10	70,00	890,00	-20,00

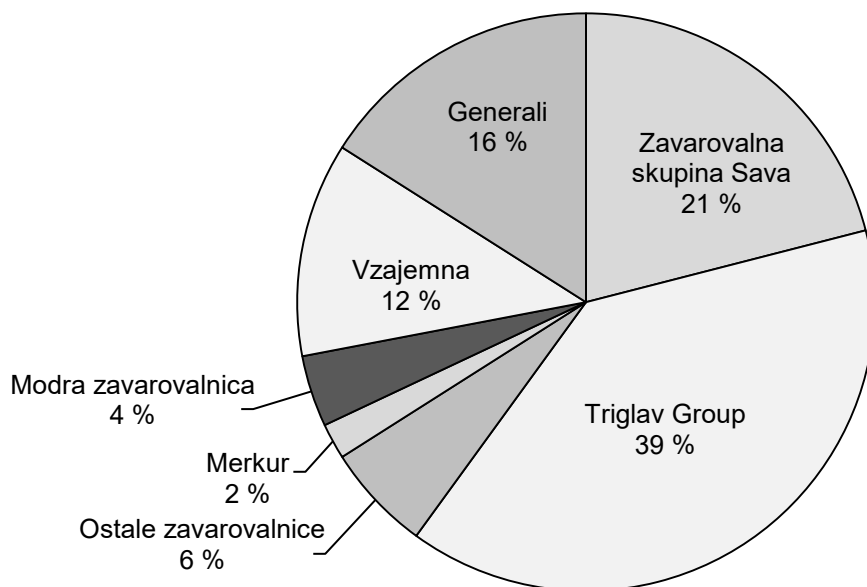
Z analizo podatkov lahko ugotovimo, da bo monopolist dosegel največji dobiček, če bo

- A zmanjšal proizvodnjo z 10 na 9 enot, saj bo dosegel povprečne proizvodne stroške v višini 87,80 EUR.
- B proizvajal 9 enot, ko so mejni stroški 80,00 EUR.
- C proizvajal 6 enot, ko je mejni prihodek največji.
- D zmanjšal proizvodnjo z 9 na 7 enot, ko je mejni prihodek 40,00 EUR.

20. Slika prikazuje tržne deleže zavarovalnic na trgu zavarovalniških storitev v Republiki Sloveniji v prvem polletju 2021.

(Vir: prirejeno po Slovensko zavarovalno združenje, <https://www.triglav.eu/sl/vlagatelji/poslovanje/trzni-delez>. Pridobljeno: 15. 1. 2022.)

Zavarovalnica Triglav Group bi postala **dominantno podjetje** na slovenskem trgu, če bi

- A s strategijo sporazumevanja dosegla dogovor o ceni zavarovalniških storitev z zavarovalno skupino Sava in zavarovalnico Generali.
  - B si s strategijo nelegalnega dogovarjanja zavarovalnice razdelile trg na enake tržne deleže.
  - C si s strategijo izločitve pripojila zavarovalnico Vzajemna.
  - D s strategijo cenovne vojne zniževala cene svojih storitev, tržnega deleža pa ne bi povečala.
21. »Konkurenčen javni železniški potniški promet bi lahko v Sloveniji dobili do leta 2030, v celoti pa do leta 2050. Okvirna ocena naložb v infrastrukturo, ki bi omogočala uvedbo takšnega potniškega prometa, je od tri do štiri milijarde evrov.«

(Vir: povzeto po <https://tl.finance.si/8971246/%28Zeleznice%29-Kdaj-se-bomo-z-vlaki-vozili-hitreje-in-udobneje-kot-z-avti-in-koliko-nas-bo-to-stalo>. Pridobljeno: 20. 1. 2022.)

V besedilu navedeni izdatki predstavljajo

- A osebno porabo.
- B reproduktivno porabo.
- C skupno porabo.
- D splošno porabo.

22. Renta je ekonomsko pomembna, saj pospešuje
- A prodajo dobrin, kot je na primer prodaja električnih avtomobilov.
  - B varčevanje z umetnimi viri, ki so dobri nadomestki za naravne vire.
  - C racionalno uporabo redkega (naravnega) proizvodnega dejavnika.
  - D pocenitev dobrin, na primer hrane, pridelane na ekološki način.

23. Slika prikazuje dohodninsko lestvico za leto 2020.

Če znaša neto letna davčna osnova v evrih		Znaša dohodnina v evrih	
Nad	Do		
	8.500,00		16 %
8.500,00	25.000,00	1.360,00	+26 % nad 8.500,00
25.000,00	50.000,00	5.650,00	+33 % nad 25.000,00
50.000,00	72.000,00	13.900,00	+39 % nad 50.000,00
72.000,00		22.480,00	+50 % nad 72.000,00

Podjetje je Tini za opravljeno delo **vsak mesec** obračunalo 2.000,00 EUR plače, ki je v letu 2020 vključevala dohodnino v višini

- A 5.390,00 EUR.
  - B 6.240,00 EUR.
  - C 15.500,00 EUR.
  - D 24.000,00 EUR.
24. Na spletni strani podjetja Mega Panda je Nika opazila, da otroška pametna ura MPL 8, uspešnica jeseni 2021, stane 59,99 EUR. V tem primeru denar opravlja funkcijo
- A menjalnega posrednika.
  - B splošnega merila vrednosti.
  - C plačilnega sredstva.
  - D hranilca vrednosti.
25. Centralna banka neposredno vpliva na gospodarsko dogajanje z določanjem
- A ravni cen (P).
  - B količine dobrin in storitev (Q).
  - C količine denarja (M).
  - D obtočne hitrosti denarja (V).

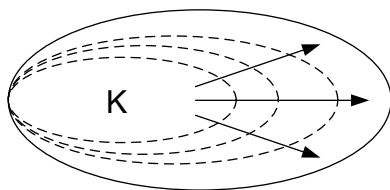

26. V državi članici Evropske unije se je v letu 2021 splošna raven cen zvišala, kar pomeni, da se je realna vrednost denarja
- A zmanjšala.
  - B ohranila.
  - C povečala.
  - D približala nominalni vrednosti denarja.
27. »Območje evra je maja 2020 zabeležilo le 0,1-odstotno povečanje cen, je pokazala druga ocena evropskega statističnega urada Eurostat. To je 0,2 odstotne točke manj kot aprila in 1,1 odstotne točke manj kot pred letom dni. Slovenija je bila z 1,4-odstotnim znižanjem cen na letni ravni med državami z največjim znižanjem cen, piše STA.«

(Vir: povzeto po <https://siol.net/novice/slovenija/slovenija-maja-med-drzavami-z-najvecjo-deflacijo-528030>. Pridobljeno: 20. 1. 2022.)

Po analizi besedila ugotovimo, da je v opisanih razmerah za Slovenijo najbolj smiselna

- A ekspanzivna fiskalna politika, s katero vlada znižuje investicijske transferje in tako posledično znižuje javnofinančne odhodke.
  - B restriktivna fiskalna denarna politika, s katero vlada povečuje stopnjo davka na dobiček podjetij in tako posledično povečuje javnofinančne prihodke.
  - C restriktivna denarna politika, s katero centralna banka prodaja državne obveznice in tako posledično znižuje količino denarja v obtoku.
  - D ekspanzivna denarna politika, s katero centralna banka znižuje obrestno mero in tako posledično povečuje količino denarja v obtoku.
28. Slika prikazuje proces večanja kapitala.

Prikazan proces večanja kapitala se imenuje

- A koncentracija kapitala.
- B centralizacija kapitala.
- C proces amortizacije kapitala.
- D proces nadomeščanja kapitala.

29. Evropska komisija je bankam Nomura, UBS in Unicredit naložila skupno 371 milijonov evrov kazni. Banke so se namreč dogovarjale o podrobnostih trgovanja z državnimi obveznicami. Švicarska banka UBS mora plačati dobrih 172 milijonov, japonska Nomura 129,5 milijona in italijanska Unicredit skoraj 70 milijonov evrov kazni.

(Vir: prirejeno po <https://www.dnevnik.si/tag/dogovarjanje>. Pridobljeno: 22. 1. 2022.)

Banke so morale plačati kazen zaradi

- A sklepanja joint-venture dogovorov.
  - B kartelnega dogovarjanja.
  - C oblikovanja holdinške družbe.
  - D delavskega sodelovanja.
30. Z nastankom delniških družb se je spremenila struktura dobička glede na namembnost. Dobiček se v delniški družbi razdeli na
- A podjetniški dobiček, obresti, plače menedžerjem in zadržani del za samofinanciranje.
  - B podjetniški dobiček, obresti, rente, premije menedžerjem in zadržani del za samofinanciranje.
  - C premije managerjem in zadržani del za samofinanciranje.
  - D dividende, obresti, premije menedžerjem in zadržani del za samofinanciranje.
31. Država zbere večino sredstev za svoje delovanje s pomočjo
- A davčnega sistema.
  - B državne lastnine.
  - C državnega planiranja.
  - D proračunske razdelitve dohodka.
32. Vsaka država del proizvodov in storitev izmenjuje s tujino. Dokazati je mogoče, da je skupno ustvarjen bruto domači proizvod večji, če se vsaka država specializira za proizvodnjo tistih proizvodov in storitev, pri kateri je relativno produktivnejša. Presežek teh proizvodov in storitev nato izvozi in uvozi tisto, česar sama ne proizvaja.
- Trditve opisujejo teorijo mednarodne menjave, ki temelji na
- A absolutnih prednostih.
  - B primerjalnih prednostih.
  - C konkurenčnih prednostih.
  - D geografskih prednostih.

33. Bruto domači proizvod države je
- A seštevek tržnih vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih s proizvodnimi dejavniki države v določenem obdobju.
  - B seštevek tržnih vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v državi v določenem obdobju.
  - C seštevek končne porabe in bruto investicij v državi v določenem obdobju.
  - D seštevek nabavnih vrednosti vseh proizvodov in storitev, proizvedenih v državi v določenem obdobju, običajno v enem letu.
34. Država Nija je imela v letu 2020 neto izvoz v višini 50 milijonov denarnih enot. Osebna potrošnja je bila šest krat večja od neto izvoza. Bruto investicije so znašale polovico osebne potrošnje, izdatki države pa so bili za 70 % večji od neto izvoza. Bruto domači proizvod države je znašal
- A 500 milijonov denarnih enot.
  - B 525 milijonov denarnih enot.
  - C 585 milijonov denarnih enot.
  - D 605 milijonov denarnih enot.
35. Bruto domači proizvod Slovenije po stalnih cenah je v letu 2020 znašal 46.918 milijonov EUR. V primerjavi z letom prej je bil v tekočih cenah manjši za 3,1 %, realno pa je bil manjši za 4,2 %.

(Vir: prirejeno po STAT <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/97929>. Pridobljeno: 23. 10. 2021.)

Z analizo podatkov ugotovimo, da

- A je bila v Sloveniji v letu 2020 1,011 odstotna inflacija.
  - B je bila v Sloveniji v letu 2020 1,12 odstotna deflacija.
  - C je realni BDP Slovenije v letu 2019 znašal 48.418,99 milijonov EUR.
  - D je realni BDP Slovenije v letu 2019 znašal 48.974,95 milijonov EUR.
36. Vrednost proizvedenega bogastva (proizvedenih sredstev) se spreminja. Tok, s katerim se povečuje vrednost proizvedenega bogastva, imenujemo
- A zunanjetrgovinski tok.
  - B obnovitvene investicije.
  - C amortizacija.
  - D investicije.

37. Prebivalstvo je glavni dejavnik ustvarjanja BDP. Aktivno prebivalstvo sestavlja/-jo
- A delovno aktivno prebivalstvo.
  - B zaposleno prebivalstvo in brezposelni.
  - C samozaposlene osebe in delodajalci.
  - D vse osebe z lastnimi dohodki in dohodki iz dela.
38. »Po podatkih Banke Slovenije lahko razberemo, da smo v letu 2020 v tujino izvozili blago v vrednosti 29.626,6 milijona evrov in storitve v vrednosti 6.853,2 milijona evrov.«

(Vir: povzeto po https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/pb_2020_12.pdf. Pridobljeno: 10. 1. 2022.)

Podatki o izvozu blaga in storitev so v plačilni bilanci evidentirani kot kreditna postavka

- A finančnega računa.
  - B trgovinske bilance.
  - C tekočega računa.
  - D kapitalskega in finančnega računa.
39. Na spletni strani Statističnega urada RS lahko preberemo, da je v Sloveniji leta 2020 živel 2.095.861 prebivalcev in da je stopnja tveganja revščine tega leta znašala 12,4 %. Letni prag tveganja revščine se je zvišal za 424,00 EUR, na 8.864,00 EUR ali na 739,00 EUR na mesec.

(Vir: prirejeno po SURS <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9624>. Pridobljeno: 14. 2. 2022.)

Pod pragom tveganja revščine je v Sloveniji živel (zaokroženo na celo število)

- A 62.876 prebivalcev.
  - B 169.021 prebivalcev.
  - C 251.503 prebivalcev.
  - D 259.887 prebivalcev.
40. Prednost naložbenega sistema pokojninskega zavarovanja je v tem, da
- A je višina zavarovanja odvisna od individualno zbranih sredstev zavarovanca.
  - B temelji na medgeneracijski solidarnosti.
  - C je zavarovanec izpostavljen nizkemu tveganju za svoje naložbe.
  - D se naložbe vedno sorazmerno povečujejo z leti varčevanja.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

M 2 3 1 7 0 1 1 1 1 5

Prazna stran

